

DEEL 1 Wat ons opviel in de oogst van 2023

Afgelopen jaar is er weer gewerkt. Er was duidelijk minder tijd voor schrijven. Hadden we tijdens de corona jaren ruim 100 boeken te beoordelen, dit jaar waren we weer op het niveau van BC, 70 boeken. Met die 70 hebben we vast ook wel boeken gemist. Wij bevragen de uitgever, die selecteren, we kijken zelf ook actief rond, maar de kans blijft bestaan dat er boeken aan onze aandacht ontsnapt zijn.

Vanaf komend jaar gaan we onze werkwijze veranderen. We willen dan de leden betrekken bij het selecteren van de boeken die de jury gaat lezen. Er zal een uitvraag komen naar wat volgens de leden de beste nieuwe boeken van 2023 zijn. En elk boek dat minimaal 5 keer gemotiveerd wordt aanbevolen lezen we. Meer informatie volgt later, maar wees vanaf nu bij alles wat je lees alert, wil je dat boek voordagen, ja of nee? We zijn ook op zoek naar nieuwe leden voor de jury. Belangstelling? Ondervraag een van ons en meld je aan bij Marguerithe.

Een aantal zaken die ons als jury in algemene zin opviel

Ons viel het grote aantal nieuwe schrijvers op en het grote aantal liefdevolle en betrokken voorwoorden geschreven door anderen. Tegelijkertijd zien we ook heel regelmatig dat de beloftes die de schrijvers doen, lang niet altijd worden waargemaakt en dat is jammer, want dat doet afbreuk aan het boek.

Beklaagden we ons afgelopen jaren wel eens over het feit dat er zoveel met zorg en aandacht geschreven boeken, liefdeloos vormgegeven verschenen, dit jaar valt op dat uit- en vormgevers de liefde voor het boek als object weer vonden.

We troffen niet echt nieuwe thema's aan, wel veel schrijvers die dankbaar gebruikmaken van dat wat er eerder verschenen is in hun boek, maar helaas dan heel vaak zonder daar zelf iets nieuws/anders aan toe te voegen, en dat is echt wel waar we als jury op zoek naar zijn. Schrijvers die gebruikmaken van wat er is; laten zien op wiens schouders ze staan, en daar op basis van eigen praktijkervaring, of door het combineren van tot dan toe niet eerder gecombineerde bronnen iets

nieuws mee creëren. Iets nieuws dat het vak en vakgenoten verder helpt.

Ons vak is breed en diep, en geen enkel boek kan of moet die complete breedte en diepte bestrijken. Een boek dat over alles zou gaan, gaat uiteindelijk over niets. Als jury kunnen we ons heel goed vinden in het juist in de spotlights zetten van een aspect/dimensie van ons vak. Daarbij hebben we aan de schrijvers van komende jaren wel een tip. Als je een aspect/dimensie van het vak de hoofdrol in je boek geeft, plaats dat dan in perspectief. In het perspectief van de volle breedte van de paradigma's en de beschikbare theorie uit het domein waarover je schrijft. En ben in een "bijsluiter" kritisch op je eigen theorie en over wat daarvan de beperkingen en contra indicaties zijn.

Als we als jury eenmaal de genomineerde boeken op tafel hebben liggen is het niet zichtbaar welke thema's er dit jaar veel of weinig aan de orde waren. Dat zien we weer als we het volledige spectrum tevoorschijn halen. Dit jaar zien we dat er relatief weinig nieuws verschijnt op de harde kant van organiseren, de bedrijfsvoering. Daar wordt vooral gerecycled. Wel is er dit jaar behoorlijk wat aandacht voor het thema 'purpose' ofwel meervoudige waarde creatie en werken in het ecosysteem. Opvallend is dat Leiderschap en management nog steeds zeer ruim vertegenwoordigd is, maar bijvoorbeeld veranderen of een thema als innoveren zwaar onder vertegenwoordigd blijft.

Als jury zijn we kritisch, en dat betekent dit jaar 8 genomineerde boeken, maar dat betekent niet dat de rest van de boeken niet deugt, zeker niet! In de stapel die niet genomineerd is zitten boeken die bijzonder geschikt zijn voor specifieke groepen adviseurs. Specifiek naar sector of naar type vraagstuk of aantal jaren ervaring in het vak. Onze leeslijst bestaat uit boeken die we om uiteenlopende redenen alle adviseurs aanraden om te lezen.

DEEL 2 Per boek

Als jury beoordelen we de boeken op de volgende criteria:

Maatschappelijk relevant: organisaties opereren niet in een vacuüm, de effecten op organisatie en omgeving en hun interactie behoren tot het terrein van de organisatiekundige en -adviseur.

Wetenschappelijk: oorspronkelijk, goed onderbouwd met een herkenbare methodiek waarop een ander tot stand gekomen is.

Toepasbaar: bruikbaar in de praktijk van de organisatiekundige en -adviseur; deze praktijk ligt in het onderwijs, het onderzoek en in het uitvoerend advieswerk c.q. veranderingsmanagement. Inhoudelijk dient de kennis in dienst te staan van probleemherkenning, contextschepping en verruiming van interpretatiekaders.

Toegankelijk: goed geschreven en functioneel en aantrekkelijk vormgegeven.

Geen enkel boek scoort natuurlijk perfect op al deze criteria.

Hoog spel, filosoferen in de praktijk

Jos Kessels

Jan Ewoud Ruiter

Luuk Stegeman

Hoog spel is een werkvormenboek. Hoewel de jury van mening is dat je als adviseur meerdere werkvormen boeken in de kast moet hebben staan, eindigen ze meestal niet bij de genomineerde boeken. Waarom deze dan wel? Om de simpele reden dat Hoog Spel, als filosofisch ingestoken boek, de werkvorm op een hoger plan tilt. Een indrukwekkende verzameling elk voorzien van een korte introductie en een beknopte beschrijving van de werkvorm. Om een voor jou passende werkvorm te vinden zal je net als in andere werkvormen boeken er een scala moeten bestuderen om te zien of bedoeling en effect in lijn zijn met wat je zelf beoogt. Niet alle werkvormen zijn even makkelijk en sommigen zijn ook didactisch te beknopt beschreven. Als jury zouden we een deugdelijke filosofische bagage als noodzakelijke conditie willen vermelden.

Inspiratie, hoe we tot grootse prestaties komen

Ap Dijksterhuis

Dit boek is het antwoord op alle vragen die adviseurs krijgen in de trant van "het is toch wel inspirerend", "we zoeken vooral inspiratie", of de ergste "we willen geïnspireerd worden". Herkenbaar? In de jury wel. En vanaf nu laat je dan dit boek achter en zeg je zullen we over 2 weken nog even contact hebben? Ap Dijksterhuis verlegt de bewijslast en laat zien dat je ook zelf aan de bak moet als bron van inspiratie. Je kunt alleen jezelf inspireren. Het boek raakt weliswaar een fundamentele irritatie, in ons vak het bevindt zich aan de randen van dat vak en focust uitsluitend op dat begrip inspiratie. Als je daarover meer wilt weten kan je je compleet verliezen in dit boek. Het geeft echter geen antwoord op de taaie maar veel relevantere organisatie- en veranderekundige vraag: wat maakt dat organisaties leren en ontwikkelen willen uitbesteden en daarbij alle moeite en moed uit de weg willen gaan. Maar het in hapklare, zoete, makkelijk weg te slikken inspiratiebrokken opgediend willen hebben? Wat de jury wel opviel is dat de verhalen gedomineerd worden door grote, vooral mannelijke, helden.

Liefde boven angst

Erik de Haan

Erik de Haan schrijft al jaren over coaching, ook op basis van gedegen onderzoek over coaching als interventie. Daarmee laat hij ook zien dat coaching, niet iets is dat je er zomaar even bij kunt doen. Coaching is een vak apart, en dat maakt hij keer op keer, boek voor boek, onderzoek voor onderzoek duidelijk. Om dat in het zonnetje te zetten hebben we dit jaar dit boek genomineerd. In tegenstelling tot veel andere boeken over coaching is dit geen stappenplan, geen how to boek, maar een mooi breed boek waarin tal van aspecten van coaching aan de orde komen. Voor snelle tips moet je hier niet zijn, wel voor serieuze reflectie op basis van de verschillende hoofdstukken, reflectie op jezelf als coach, je eigen handelen en de relatie en interactie met de coachee.

Roddel je naar de top, de ultieme kantoorgids

Dominique Darmon

Roddelen heeft in dit boek een hele brede positieve lading gekregen. Veel voorbeelden gaan dan ook breder dan over dat wat we in het dagelijks taalgebruik onder roddelen verstaan. Een van de opmerkingen op LinkedIn (Martijn van Rietschote) was dan ook “Fijn dat dit thema waardering krijgt. Ik werk voor een organisatie die daar een officiële naam voor heeft; het WIS, Wandelgangen Informatie Systeem”. En dat viel de jury ook op in het boek, het gaat regelmatig over hoe mensen op de werkvloer met elkaar betekenis geven aan de signalen die ze krijgen. Dat maakt dat we ook niet zo gelukkig zijn met de titel, hoewel hij natuurlijk ook intrigerend is. Het boek is bijzonder goed onderbouwd. De jury was verbaasd dat er zoveel wetenschappelijk onderzoek naar het fenomeen roddelen is gedaan. Dominique heeft om de boodschap over te brengen veelvuldig gebruik gemaakt van voorbeelden uit verhalen, boeken en films, dat draagt bij aan de herkenbaarheid van de boodschap en de leesbaarheid van het boek. Werk je in/voor een organisatie waar geklaagd wordt over roddelen, lees dan dit boek om dat in een nieuw perspectief te zien en te helpen duiden.

Rolswitch, weer van waarde zijn

Dees van Oosterhout

Dees van Oosterhout zorgde ervoor dat we na het lezen van haar boek allemaal met wat schaamrood op onze kaken zaten. Ja natuurlijk kennen we de verschillende rollen van een adviseur, en ja we hebben daar ook tekst bij, maar zo veel en zo precies als Dees? Nee. Bovendien ontdekten we allemaal dat we dat wat de essentie van dit boek vormt, het switchen tussen de rollen allemaal maar sloppy doen. Misschien is het voor onszelf duidelijk wanneer we in een klus, en misschien zelfs wel in een bijeenkomst schakelen tussen twee rollen, voor de klant zal dat zeker niet altijd duidelijk zijn. Kortom een heel rijk en doorwrocht boek over een van de essentie van ons vak, namelijk dat we meerdere rollen vervullen. Wat dat betreft een zeer mooi aanvulling op de bestaande literatuur. Wij kennen geen enkele ander boek dat de verschillende rollen, maar vooral ook het schakelen tussen die rollen zo precies uitwerkt.

Social Service Design

Boudwijn Bugter

Social service design is een vakgebied dat nauw verwant is aan de veranderkunde en met name geschikt is voor het werken aan complexe maatschappelijke vraagstukken, waar 'gewone' veranderstrategieën tekort schieten. Social design, voor de aanwezigen die er onbekend mee zijn, is niet hetzelfde als design thinking, dat zich meer richt op de 'spullen, interfaces ed. Social (service) design juist op de vraagstukken waarin werelden samenkomen, die van iedereen en niemand zijn, en de enige juiste oplossing niet bestaat, maar waarin het wel een beetje beter kan worden. Boudewijn Bugter heeft in dit boek deze twee Social Service Design en Veranderkunde heel mooi met elkaar verbonden. Dat maakt het een waardevol boek voor adviseurs in beide werelden. Want social designers en organisatie- en veranderkundigen kunnen en moeten samenwerken. Daarvoor is een gedeeld kader en een gedeelde taal noodzakelijk en Boudewijn rijkt die hier aan. Bovendien staat het boek vol met praktische voorbeelden en hulpmiddelen. Wat dat betreft is het ook zeker een belangrijk naslagwerk. Om ook organisatie- en veranderkundige meer bekend te maken met Social (service) design heeft de jury dit boek dit jaar genomineerd.

Tussentaal

Marijke Spanjersberg

Marijke zet in dit boek de schrijnwerper op een blinde vlek in ons handelen. Vanuit welk paradigma werken we eigenlijk? We zijn langzaam maar zeker alles psychologisch gaan duiden en kijken niet meer naar wat er *tussen* mensen gebeurt. Terwijl dat wat tussen mensen gebeurt te zien en te bemerken is, en wat in mensen gebeurt toch altijd gissen blijft. Marijke stelt dat ons vertrouwde taalregister zo op de binnenwereld gericht is dat het hopeloos tekort schiet om wat er tussen ons gebeurt fatsoenlijk te vangen. We moeten op zoek naar nieuwe taal, en daarmee een nieuw handelingsrepertoire

Ze werkt deze stellingname uit in deel I, en vervolgt dat met een handelingsrepertoire, waarna ze in deel 3 nog een brief aan de lezer schrijft. Het boek zet je daarmee aan het denken, ook door de direct toon waarmee ze de lezer aanspreekt. Het maakte ons als jury ervan bewust hoe ons dagelijkse taalgebruik doordrenkt is van intrapsychische

begrippen. En dat terwijl de interventiemogelijkheden vooral tussen mensen liggen.

Verhalen Veranderen,

Saskia Tjepkema

Martijn van Ooijen

Koen Weber

Joeri Kabalt

Luc Verheijen

Lieve Scheepers

In dit boek staat een type interventies centraal, werken met verhalen in verandertrajecten. In het boek zijn een aantal werkvormen opgenomen, maar ook de theoretische hoofdstukken bevatten tal van voorbeelden en ideeën over hoe met verhalen te werken. Daarin tref je ook de handreikingen aan voor het doen. Hoewel het werken met verhalen een krachtige interventie is en de jury van mening is dat juist nu werken met het narratief van de organisatie aandacht behoeft, hadden we als jury graag gezien dat de narratieve benadering steviger was gepositioneerd in het bredere spectrum van aangrijpingspunten voor verandering, Verandertrajecten alleen op basis van verhalen zijn lang niet altijd voldoende. De jury spreekt haar complimenten uit dat een boek met zo veel schrijvers toch een hele duidelijke en uniforme schrijfstijl heeft. Dat is knap gedaan.

DEEL 3 De Winnaar

Voordat we aan de winnaar van dit jaar toekomen eerst een uitzonderlijke situatie. We hebben dit jaar een buitengewone vermelding. Die gaat naar een schrijver die een boek schreef dat ons allen aanzet tot verder onderzoek. Namelijk Marijke Spanjersberg en haar boek Tussentaal. Marijke heeft met haar boek een aanzet gegeven om de komende jaren die blinde vlek van wat er tussen mensen gebeurt verder te verkennen en ontginnen. De jury is van mening dat dat ook een bijdrage kan leveren in deze doorgeschoten post modernistische tijd,

waarin alles geïndividualiseerd en gepsihologiseerd wordt. We kijken uit naar verdere verdieping en verrijking van deze blinde vlek.

Dan de winnaar van dit jaar.

Naast de eerdergenoemde criteria stellen we ons als het gaat om het bepalen van de winnaar ook elk jaar de vraag waarom dit boek NU? Dat kan verhitte debatten opleveren. Dit jaar waren we er snel uit. Er was een boek dat ons allemaal bijzonder raakte. Een boek waardoor we ons weer beginners in het vak voelden, en we denken dat dát een bijzonder goede positie is voor adviseurs die doorlopend aan hun eigen professionalisering willen werken. Dat boek was Rolswitch van Dees van Oosterhout. Niet alleen adviseurs vervullen verschillende rollen vooral in organisaties verdwijnen de functies en vervult iedereen verschillende rollen. Daarmee is Rolswitch een zeer relevant thema niet alleen in ons vak maar ook in organisaties. De jury verschilt op een punt van mening met Dees, namelijk dat iedereen alle rollen moet kunnen vervullen, wij denken kies bewust je schakelpalet. Afgezien daarvan zijn zo onder de indruk van de precisie van het boek en zijn we van mening dat de kwaliteit van ons werk en het samenwerken in organisaties er op vooruit gaat als we allemaal maar een kwart doen van wat er staat!